

Comunidor de Gaià

Gaià

Ubicació

Comarca: Bages
Lloc/Adreça: Vora l'església parroquial de Gaià, al nucli de Gaià
Emplaçament
Alçada: Carretera de Prats de Lluçanès (BV-4401), km. 5
480

Coordenades:

Latitud: 41.91674
Longitud: 1.92563
UTM Est (X): 410907
UTM Nord (Y): 4641090

Classificació

Número de fitxa 08090 - 171
Àmbit: Patrimoni immoble
Tipologia Element arquitectònic
Estil / època: Modern Contemporani
Segle XVI-XX
Estat de conservació Bo
Protecció Inexistent
Accés Fàcil
Ús actual: Simbòlic
Titularitat Privada
Titular: Bisbat de Vic

Fitxes associades:

[Capella de Santa Àgata](#)

[Església parroquial de Santa Maria de Gaià](#)

Autoria de la fitxa Jordi Piñero Subirana
Data de registre de la fitxa: dc., 18/07/2018 - 02:00

Descripció

Comunidor emplaçat entre l'església parroquial de Gaià i l'edifici de la Rectoria. Es troba just al límit de l'altiplà on hi ha l'església i encarat sobre un barranc, amb vistes sobre el territori. És un dels pocs exemples conservats a Catalunya d'aquest tipus de construcció gairebé als marges de l'ortodòxia religiosa que servia per exorcitzar els mals esperits i lluitar contra les tempestes. Es tracta d'una petita construcció de planta quadrada, amb les parets fetes amb grossos carreus i la coberta a quatre vessants, amb una creu de ferro al damunt. L'entrada és pel cantó de l'església, amb una escala que hi dona accés, i als tres costats restants hi ha finestres. Una de les finestres està encarada vers el turó de Santa Àgata, de manera que s'estableix un contacte visual amb aquest punt on hi havia la capella de Santa Àgata, molt relacionada precisament amb temes de bruixeria.

Al centre del comunidor, en el seu interior, hi ha un pilar de pedra, que seria el pedró des d'on es feia el ritual de beneir el terme. Li falta la creu de ferro que el coronava. A l'angle nord-est hi ha un altre pilar de pedra, que aguanta una pica en forma de petxina. I a l'angle sud-oest hi ha una pica que rep l'aigua de la pluja per un forat que connectava amb la teulada.

Història

El comunidor de Gaià està documentat ja el 1590, quan en una visita pastoral es mana que sigui cobert. I es probable que la construcció s'aixequés en aquest període, ja que a partir del segle XVI l'Església optà per impulsar la construcció de comunidors vora les parròquies en un intent per canalitzar les pràctiques ancestrals i populars que es feien des de temps immemorials per conjurar les tempestes.

Des del comunidor el sacerdot beneïa el terme i conjurava el mal temps, especialment les pedregades. Segons es diu en una consuetud de Gaià de l'any 1811, el 3 de maig, festivitat anomenada de la Invenció de la Santa Creu, el rector beneïa el terme des del pedró. I és que, en efecte, les festes dedicades a la Creu, entesa com a símbol de protecció, tenien un gran valor en el context agrícola tradicional. La segona era el 14 de setembre i es coneixia com l'exaltació de la Santa Creu. Així, tots els diumenges entre aquestes dues festivitats els feligresos de Gaià anaven en processó al comunidor a demanar bon temps. Quan hi havia temporal el campaner tenia l'obligació de tocar a "tro i temporal". Si el perill de tempesta augmentava el mossèn havia d'anar al comunidor a fer pregàries per fer marxar el mal temps (AA.DD, 2016: 178). Tal com hem dit, el comunidor té una connexió visual amb el turó de Santa Àgata, on hi havia una capella dedicada a aquesta santa amb una vinculació molt clara amb el tema de la bruixeria. Segons la tradició popular, Santa Àgata era la patrona de les dones, incloses les bruixes, i també era advocada contra les pedregades i calamitats naturals. Segons la creença popular, la santa tenia controlades les bruixes i no permetia que provoquessin malvestats (TORRES; FONT, 2016: 263). Així, des del turó dominant de Santa Àgata la capella exercia una mena d'escut protector envers el territori de l'entorn i venia a ser com un complement del comunidor que hi havia al costat de l'església parroquial. De fet, en un punt del turó al vessant sud hi ha una mena d'altar que devia haver servit en rituals de benedicció del terme o en exorcismes. El comunidor de Gaià es trobava malmès i li faltava la part superior per damunt de les finestres i també la teulada. El 1997 el propietari del mas la Codina va sufragar-ne la restauració i avui es troba en bon estat.

Bibliografia

BADIA, Josep M i altres (2016). "Arquitectura", Gaià, t'estimo. Reviu Gaià, Grup de Recerca, Gaià, p. 178

